

De keerzijde van verbetering

Auteur(s):

Borghans, L.

*Werkzaam bij het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA), RL, Maastricht. Hij dankt Hans Heijke en Ed Willems voor hun commentaar.***Verschenen in:**

ESB, 81e jaargang, nr. 4059, pagina 475, 22 mei 1996

Rubriek:

Discussie

Trefwoord(en):

economie-beoefening

In deze reactie ga ik met name in op de aanbevelingen die de Verkenningcommissie Economische Wetenschappen doet voor het onderwijs in de economie. De commissie doet hier een aantal aanbevelingen voor 'verbeteringen', maar geeft niet aan welke opofferingen deze met zich mee brengen, en maakt dus geen economische afweging.

Wens versus realiteit

De aanbevelingen van de commissie voor het onderwijs komen grotendeels voort uit ontevredenheid met het bestaande economisch onderzoek. Daardoor richten deze aanbevelingen zich deels, het eerste bezwaar, niet op het verbeteren van de opleidingen voor het bestaande onderzoekswerk, maar moeten zij de studenten voorbereiden op het type onderzoekswerk waarvan de commissie het wenselijk acht dat het meer nadruk zou krijgen. Hierdoor ontstaat het gevaar dat studenten worden opgeleid voor een markt die te zijner tijd (nog) niet of nauwelijks blijkt te bestaan.

De tabel toont dat hoewel bij vele specialismes binnen de economie een groot deel van de afgestudeerden in het onderzoekswerk terecht komt, met name de econometristen emplot vinden aan de universiteit. Het lijkt daarom niet verstandig deze route naar de wetenschap af te snijden voordat er concrete aanwijzingen zijn dat aankomende onderzoekers met andere kwalificaties betere perspectieven hebben.

Uitbreiding programma

Ten tweede geven de aanbevelingen van de commissie alleen aan wat er méér moet in het onderwijs aan economen. Er moet 'meer tijd worden besteed aan communicatieve vaardigheden' en de opleiding is onvoldoende breed. Meer en breder op de ene plaats betekent echter in principe ook minder op een andere plaats, tenzij verondersteld wordt dat er thans sprake is van tijdverspilling. De commissie geeft echter niet aan welke onderdelen uit het curriculum geschrapt kunnen worden.

Specialisatie

Hoewel de studie economie voller en breder wordt, gaat zij zich in de voorstellen van de commissie richten op een smaller terrein van de arbeidsmarkt. Er moet immers een specialisatie 'economisch onderzoek' worden ingevoerd. Hier ontstaat dan ook de derde spanning in de analyse van de commissie. Ten koste van een zwaarder curriculum worden de arbeidsmarkt mogelijkheden ingeperkt in plaats van verruimd. Uit [tabel 1](#) bleek echter dat bij alle studie- en afstudeerrichtingen - zelfs bij econometrie - meer dan de helft van de afgestudeerden buiten het onderzoeksveld werkzaam is. Dit uitwijksegment is om twee redenen van groot belang. Ten eerste kan een student gedurende zijn opleiding tot de ontdekking komen dat hij niet in de wieg gelegd is voor het onderzoek. Ten tweede biedt de arbeidsmarkt voor onderzoekers onvoldoende zekerheid voor werk, zodat zelfs degenen die wel onderzoeksambities hebben uit moeten kunnen wijken naar andere beroepen. In de praktijk blijkt economie juist een goede toegang te bieden tot zowel onderzoeksbanen als andere segmenten van de arbeidsmarkt. Vroegtijdige specialisatie maakt de student kwetsbaarder.

Tabel 1. Aandeel werkende afgestudeerden in een onderzoeksbaan

onderzoek	niet- universitair	univer- sitair	totaal
Bestuurlijke Informatiekunde	33	4	38
Econometrie	23	19	41
Algemene economie	43	4	47
Bedrijfseconomie:			
Kosten, waarde, winst	33	2	35
Financiering	28	2	30
Organisatie	37	1	38
Marketing	13	1	14
Accountancy	23	0	23

Fiscale economie	10	0	10
Totaal	30	3	33

Het gaat hier om gegevens over alumni van een drietal faculteiten in 1994. Per studie- of afstudeerrichting is aangegeven welk percentage van de afgestudeerden werk vond in een onderzoeksfunctie. Bron: G.W.M. Ramaekers, *WO-scanner Economie 1994; basismeting cohort '93*, ROA-R-1996/1, Maastricht.

Toelatingseisen

Ten vierde beveelt de commissie hogere ingangseisen voor de opleiding aan. Om het zwaardere curriculum te kunnen bolwerken, kunnen alleen de betere leerlingen uit het VWO nog toegelaten worden. Echter, in eerste instantie leidt een strengere selectie alleen tot een reductie van het aantal studenten. Gezien de verwachte vraag naar economisch geschoolden ligt dit niet voor de hand. Strengere selectie aan de 'onderkant' leidt immers niet vanzelfsprekend tot een hogere instroom van getalenteerden.

Zelfs al zou men er in slagen leerlingen met meer talent naar de economie-studie te lokken dan nog hoeft dit gezien vanuit de macrodoelmatigheid van het onderwijs geen verbetering te betekenen. Ten eerste zullen degenen die buiten de boot vallen een andere studie moeten kiezen die hen wellicht minder goede perspectieven op de arbeidsmarkt zal bieden. Ten tweede is het de vraag bij welke studierichtingen men de meer getalenteerden weet weg te kapen. Als dit bijvoorbeeld ten koste gaat van de instroom bij het technisch onderwijs zal dit door vele anderen eerder als een verslechtering dan als een verbetering worden ervaren.

Conclusie

Concluderend kan gesteld worden dat de commissie wel heel gemakkelijk stelt dat bij de studie economie alles beter moet, zonder dat duidelijk wordt aangegeven waarmee men deze verbeteringen wilt bewerkstelligen. Veel van de voorstellen van de commissie ter verbetering van de economiestudie hebben ook een duidelijke keerzijde. Het economisch onderwijs moet echter roeien met de riemen die het heeft. Dit betekent dat men moet proberen te bewerkstelligen dat iedere student - zowel de meer als de minder getalenteerde - zich gedurende de opleiding zoveel mogelijk ontwikkeld als econoom om daarna in een breed beroependomein werk te kunnen vinden waar vraag naar is, en waarin hij zich uiteraard verder kan ontwikkelen.

Zie in deze discussie ook:

» Ph.H. Franses en A.C.F. Vorst., [Vijf jaar voor econometrie](#);

» en het [naschrift](#).